

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на год. 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.За АУСТРО-УГАРСКУ, БОС-
НУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 ф., на по год. 3 ф., на четврт
године 1 ф. и 50 новч.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплате на овај лист се поштују
у свим поштоматама и у свим
поштоматама, или директно у
пошту, а коме је наручије, може се
претплатити код г. *Петра Рама-
дановића*, К. Ц. агента у Котор.
Доплате се плаћају у новцу.
Рукописи се не враћају.За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет рече-
ра по три новчића за први пут,
а за сваки даљи пут по 2 новч.

† Њ. В. КРАЉИЦА ДАНСКА ЛУИЗА

Данску Краљевску Породицу,
руски Царски Дом и грчки Кра-
љевски Дом постигла је велика жа-
лост услед смрти данске Краљице
Луизе, узвишене матере Њ. В. руске
Царице Марије Феодоровне и Њ. В.
грчког Краља Ђорђа.

Покојна Краљица, трећа шћер
Вилхелма, ландграфа Хесен-Касел-
скога, родила се 7 септ. 1817 а сту-
пила је у брак 26 маја 1842, тако
је доживјела 81 годину, проживјевши
57 година у најсрећнијем супруштву,
из којега дјеца возаше сродством
данску краљевску породицу са глав-
нијем владачкијем Домовима у
Јевропи.

Најстарија сестра руско Царице-
матере и грчког Краља Ђорђа удата
је за Њ. К. В. инглеског Престолона-
следника, а најмлађа је Војвоткиња
Кумберландска. Сви су они са својом
дјецом свако лето проводили на Дво-
ру срећнијех родитеља, и у њиховоме
кругу Краљица Луиза свршила је
своје срећне дане, благосиљана дан-
скијем народом, који сувијем очима
спомине њену доброту и простоту и
хиладе њенијех добротинастава, а
оплакана својом дјецом и многоброј-
ном унучади, међу којом се налази
и Њ. В. Цар Никола II.

Вјечни покој племенитој души
Покијној!

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Данас поводом рођендана Њ.
В. Господара било је благодарење у
дворској капели. Служио је Високо-
просвећени Митрополит г. Митро-
фан са мјеснијем свештенством. Бо-
гослужењу су присуствовали Њ. Њ.
В. В. Књагиня Милена и Књаз На-
следник, Њ. Њ. С. С. Књаз Мирко,
Књагинице Ксенија и Вјера и Књаз
Петар, са свитом, дипломатско тијело,
наши великодостојници, официјерски

ЛИСТАК.

ОГАЊ-ПЈЕСАН ЛОВОР-ЗИМЗЕЛЕН

ЛЕГЕНДА ЦРНОГОРСКА — ПЈЕСМА НЕСТИХОВНА

Њ. В. КНЕЗУ НИКОЛИ I.

Господару Црне Горе, Брда, Приморја
и т. д. и т. д. и т. д. и т. д.

Кнеже витеже —
сив-соколе, бијели Орле —
јунака-царе —
високо-ли узлети орли крили шир-
широм свијета честитог: мудром гла-
вом, оштрим умом, бистрим оком,
жарким срцем — *сриском* душом..
високо-ли, широко-ли вазнесе по
свијету име *Црногорско* — име *Сриско*!
На Сјеверу бијели Орао крила
шири, у лице Те љуби, за јуначко
пита здравље — грли Те, љуби Те
јединог пријатеља свог.

1.) Доносимо ове пламенове жарког
патриотизма честитог старине, г. проф. А.
Савдића, који нам пише: „и молим те, да
ми ту легенду прештампаш у „Г. Ц.“ Њом
сам рад честитати Господару рођендан,“ —
а штампашу је и у засебној књижици, у
лијепом издању штампарије Браће М. Попо-
вића у Новом Саду. У. Г. Ц.

кор и чиновништво. Послије бого-
служења ишло се на честитање код
Њ. В. Књаза Наследника.

— Њ. В. Књаз Наследник сти-
гао је синоћ из Бара са пратњом.

— Г. пуковник Сумароков, на-
ставник Њ. С. Књаза Мирка, сти-
гао је ономадне са госпођом из
Петрограда.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 25 септембра.

Глас, који се био проио, да је
китајски Цар умро, није се обисти-
нио. Али као што нема дима без
ватре, тако и овај глас имао је свога
повода. Ако Цар није умро, а оно
је морао оставити престо Царице-
матери. Што се то збило?

Услед сукоба инглескога са рус-
кијем упливом у Пекину, Ли-Хунг-
Чанг, државни канцлар, који увиђа
више користи у добријем односима
са Русијом, морао је дати оставку.
Његов замјеник, под упливом јапан-
ско-инглескијем, задобије младог Ца-
ра за реформе, које не одговарају
приликама, у којима се Китај на-
лази, и млади Цар морао је преда-
ти престо Царици-Матери, која је
и прије била на престолу, а нови
савјетник Царев морао је бјекати и
тражити спаса на инглескијем бро-
довима.

Тај догађај, наравно, изазвао је
незадовољство у Инглеској, и већ је
пловила инглеска ескадра из Веј-
Хај-Веја у Таку, с пријетећом намје-
ром, али се брзо повратила без
икавијех посљедица.

Напротив у Африци Инглези су
одлучнији били према Француској.
У посљедњем броју говорили смо о си-
туацији на горњем Нилу, гдје је јед-
на француска мисија заузела Фоша-
ду. То није зауставило генерала Ки-
чинера, да се са инглеско-мисирском
војском не појави у Фошади, гдје
се сада вије поред француске и
инглеске застави.

На Западу, моју на три копна,
Англосаска мајка, царица Индијска
својака Те — с родом својим свијет-
лим сроди се с Тобом.

На седам хумова древног града
Ромула и Рема — *слогом народа* под-
грађеног, подмлађеног: сјајна круна
зори да озори главу *Срцу* срца Твог,
љилиану бијелом ув краљевина војна
свог.

На Златном Рогу — златној ја-
буци цар-Костадина, Истамболу, И-
стоку на капији, *ишдишаш* Ти руку
пружа.. *јунаку* досту своме драгом.

С Тобом се грли и љуби круно-
ноша, испод Олимпа, чувар ковчега
завјета Темистокла и Перикла; Лео-
ниде и Бочариса.

С Тобом се грли и љуби круно-
држац Симеуна и Асена, испод Ви-
тоша — чувар гроба „Светог краља
Сриског.“

С Тобом се грли и љуби *братца*
рођени, испод Авале, помазаник Жиче
Седмобрате, светосавске — чувар ков-
чега завјета Кара-Ђорђа и Милоша.

И десно, и лијево — свуд свије-
том бијелим: и владари и народи пазе
име Твоје свијетло, и честују; мјере

Обзиром на оба та два догађаја
петроградско „Н. Време“ пише:
„Што је побудило инглескога адми-
рала, који је дошао у Таку с намје-
ром да устрази китајску владу, да
се натраг повуче, још се не зна,
али свршетак те поморске демонстра-
ције показује, да у данашњијем при-
ликама Инглеској није лако оства-
равати своје намјере, за којима иде
на далеском истоку. Њезин обични
начин застрашивања све чешће и
чешће не иде за руком у Китају,
од како су се са инглескијем инте-
ресима у Китају среди интереси
Русије, Француске и Њемачке, које
подржавају довољно јаке ескадре.
Разумије се, да удаљење ескадре
адмирала Сејмура из Таку, још не
доказује да се инглеска влада изми-
рила са политичкијем положајем,
који се сада установио у Пекину.
Напротив, треба очекивати цео ред
новијех покушаја, да се одузме власт
из руке Царице-матери и странке,
на коју се она опире. Трудно да ће
се проћи без новијех побуна, које
тајно подтичу Инглези, и још се
не зна, како ће се све ово свршити,
ако и мало ослаби надзор континен-
тальних држава над тијем дога-
ђајима. Што се је збило каракте-
ристично је у другом смислу, а то
као доказ, да мах, који кадикад по-
такну инглески листови и самој ин-
глеској влади, није већ тако трудно
задржати сходнијем против-дјелова-
њем. И у том смислу повратак ин-
глеске ескадре из Таку у Веј-Хај-вој
могао би послужити као примјер
садашњој француској влади, како
треба да поступа у питању о опоз-
иву Маршанове мисије из Фошаде,
што од ње тражи Инглеска. Ни ми-
нистар иностранијех дјела, ни мини-
стар колонија у Брисонову мини-
старству нијесу ништа учинили од
сада, што би доказало француском
јавном мњењу, да ће они знати
опријети се инглескијем протезањима.
Г. Делкассе и г. Труаи, како изгледа,
и сувише су заузети Драјфусовом
ствари, да могу схватити, до ког је
степен важно по Француску, да се

дјела Твоја витешка, и поштују;
величају подвиге Твоје видјела —
просвјете и напретка народног.

„Црна Гора поносило стиже —
круне српске ти драго камење.“

Сред поноситог стијења тог —
станац-кам сунчанац Ти си!

Сред драгог камења тог — дра-
гац-кам оријаш Ти си:

круна српски, с аламљем тим —
Твојој глави приликује: Теби, јунака-
цару, доликује достојно!

И клања Ти се и сад, и од вај-
кад и потад, велико и мало, старо и
младо — *све, што својим* зове Милоша
и Марка, Иван-бега и Ђурђа-деспота,
Хајдук-Вељка и Синђелића, кнез-
Данила и војвод-Мирка.. *клања Ти се*
сав народ српски —

клања Ти се и поклања — *пре-*
ходници-звјезди сјајној, јутру српском
на уранку, ако Бог да;

клања Ти се и поклања — *сунцу*
јарком, огријалом, дану српском на
осванку, ако Бог да:

да огрије сунце и обамрли народ
онај... онамо, онамо, за брда она!

Громко звони глас Твој храбрени
по Српству широм, у срце дира; душу

питање о Фошади не ријешу дипло-
матскијем разговорима, који су отпо-
чели у Паризу у смислу, који одго-
вара жељама и захтјевима инглеске
влдаде. Требало би да се г. Брисон
и његови другови сјете, да до отво-
рења парламената нема више до три
недјеље и да није далеко, кад ће
им посланички дом а може бити и
сенат тражити разјаснења о њиховом
дјеловању у питању Фошаде. Скоро
се може увјерењем рећи, да је г.
Делкассе, следејући примјеру свога
претходника г. Ханатоа, показаво
тврду одлуку не опозивати експе-
дицију Маршанову из Фошаде, да
његово дјеловање не шталце изава-
ти оружаног сукоба са Инглеском,
него напротив шћалце имати ту
посљедицу, да се Инглеска шћалце
одрећи Фошаде, као што се одрекла
противљења заузећу Порт-Артура и
Талијевана од стране Русије, исто
као и намјере, коју је имала помор-
ска демонстрација у Таку.“

Док бочки и пеншански листови
говоре, да Русија неће пристати на
принудне мјере против Порте, од
које траже четири војесиле, по про-
граму италијанског министра ино-
странијех дјела адмирала Каневара,
да повуче с Крита своју војску и
све своје власти, дотле „Н. Време“
пише: „Или ће турске посаде и
турски чиновници бити опозвани с
острва Крита самом Портом, или ће
њихово насилно удаљење узети на
себе начелници јевропског бродовла,
што се налази на Криту, помоћу
сухонутне војске, што стоји на њи-
хово расположење, којој се пиљу
сада потребита појачања. Као што
смо на више рекли, ствар узимље
врло озбиљан преокрет, али нема
повода очекивати, да ће употребити
цариградске владе удностручити ту
озбиљност. Оклијевати с одлучијем
мјерама већ се не може, ако се поћо
рискирати оставити ствар у руке Ин-
глеске, која, користећи се скорани-
јем догађајем у Кандији, узимље
врло енергичне мјере да појача силе
свог експедицијоног корпуса на Кри-

ваносе ријечи Твоје, вијести Твоје,
благовијести — из уста Твојих у Бо-
жје уши:

„Од Косова српска ствар нишад
није боље стајала што данас!“

И свак Ти кличе на то: Амин,
да Бог да!

И свак Ти *вјерује*, и свак Те
љуби, и свак се *нада* — тој бољој
срећи српској;

и свак се храбри, и свак се узда,
и свак чаје — то јутро српско на
уранку, тај данак српски да сване!

Амин — подај, Господе!

Лијено-ли засија сунце, на часак
на разведреном небу српском — о
Видову оно дне и о Ђурђеву.

Дивота, красота, божје-м' — ми-
лина беше бити Србином.. потомком
јунака с Косова.

Два сунца јарка синуне Српству
— свијетлећи свако савјездију свом..
и свијетлећи једно другоме, и оба
заједно свијету српском:

једно сунце над Ловћеном,
друго сунце над Авалом!

Ал налети нилет-Горњак отуд,
однекуд.. и духну тај вјетар-бијес, и

ту. Потребито је сада обезбједити како треба заједничко дјеловање свих четири држава, чим се и објаснава пристајање Русије на програм, што је предложио адмирал Каневаро. Када се на један или други начин Крит ослободи од присуства турске војске и турских чиновника, моћи ће се организовати на њему аутономна управа, ако ће бити само и привремена али ће је подржавати бродовље и окупациона војска Русије, Инглеске, Француске и Италије.

Међу тиме, као што нам јавља бечки „Кор. Биро.“ Цар Никола је наредио своје посланику у Цариграду, који је одио у Ливадији ових дана сигурно да га извјести о положају у Цариграду, да потпише *улици, мосту*, који ће четири силе предати Порти у овом питању, о чему, у осталом, није могао ни сумњати, ко је пратио мишљење петроградских листова о истој ствари.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Споменик Цару Ослободиоцу у Москви.) Новосад. „Бранику“ из Петрограда пише:

Дана 16. (28.) о. м. свечано је откривен у Москви споменик покојном Цару-Ослободиоцу Александру II. На тој прослави присуствовао је Цар Николај II. са Царицом Александром Феодоровном, свима министрима и највишим државним чиновницима. Рано јутра 15. (27.) августа народ се таласао улицама московским, да дочека свог Цара. На железничкој станици се искупили губернијски и вице-губернатор, придворни чиновници и кавалери, сви генерали, што су у Москви и на начелници појединих дјелова московског војног округа, предводителни племићи, московски градоначелник, начелници свих грађанских власти и т. д. Почасну компанију дао је б. гренадирски кијевски пук. Цијелим путем, куда су пролазила Њихова Величанства, повукла је војска разног рода оружја ипалар. У 5½ часова стигла су Њихова Величанства у пратњи великих књазева и књагиња. На станици их је дочекала грчка краљица Олга, грчки принц Андрија с многим члановима руске царске породице. Бурно поздрављани, одвезли се царски супружници у Кремљ. У вече бјеше прекрасно освјетљење Москве. Сјутра-дан, 16. (28.) августа грљави то пона огласи, да свечаност отпочиње. Силан свијет искупио се по улицама и на широком кремљанском тргу, гдје још бјеше умотан у платно величанствен споменик цара Александра II. У одређено вријеме заузеле своја мјеста с десне стране: чланови државног савјета, министри, сенатори, државни тајници, свита Царева и великих књазева, бивша лична свита покојног Цара (међу овима и поручник Жирон, који је као јунак примио у своја рауча раненог цара и умотао га својим шиљком), кавалери највишег војничког одликовања, орден св. Ђорђа (међу њима генерал-ађутант гроф Милутић, ген.-ађутант књаз Свјатополк-Мирски, ген.-ађ. Вановски, генерал-инфантерије Роп, ген.-ађ. Обручев, генерал ађ. гроф Шуналов, генерал коњице књаз Чавчавадзе, ген.-ађ. Дра-

гомиров, варшавски губернатор књаз Имеретински, даље генерали: Дандевиљ, Троцки, Комаров, Ђубовицки, војени министар Куропаткин и т. д.), представници врховног судства, представници земства, изасланици велике књазевине Финске, градова, чланови московског градеког вијећа. С лијеве стране: даме, које имају приступа у двор, придворни чиновници и кавалери, генерали и адмирал, највиша државна лица и остали, који у смислу церемонијала присуствују. Громовито „ура“ објави око 10 сахати, да долази Цар с Царицом. Цар је стао према споменику, који се високо уздицао изнад кремљанских зграда, и отпоче свечана служба. По свршеној служби, на дат знак царев покров спаде са споменика и указа се величанствена појава племенитог Цара-Ослободиоца. Топови загрмеше, музика засвира химну, Цар са свима присутнима салутира, а војска одаде почаст. Затим је цар наредио, да се дефилије пред спомеником. Пјешадија је дефиловала у батаљоним колонама, а артиљерија и коњица у развијеној линији. У вече је био свечан дворски ручак у царској палати у Кремљу, а сјутра-дан ручак за ниже чинове војне, који су за своје ратне заслуге одликовани крестом св. Ђорђа. За вријеме тог ручка Цар и Царица су забили од стола до стола и милостиво се разговарали са старим јунацима.

Споменик Цара Александра II. врло је импозантан. Уздиже се на широком кремљанској пјани спробо Николајевог дворца. Цар је приказан у патристичкој величини, у потпуној државној одори: преко плеча му порфир, у лијевој руци му државни скиптар, а наслонио ју је на камени стуб, десна рука је испружена као да благосиља. Изнад цареве статуе уздиже се свод од мермера, који се завршује у кубе руско-византског стила. Око споменика је четворокут, отворен с оне стране, на коју је окренут цар; три стране тог четворкута сачињавају дивне колонаде. Споменик је пуи ефекта, само му неки замјерају то, што је царева појана доста заклоњена оним сводом, што се изнад њега издиже. Иначе је архитектонска израда колонаде савршена.

Ових дана је умро командант гвардијског корпуса, генерал-ађутант књаз Оболенски. Покојни генерал бјеше један од најугледнијих руских генерала, а члан старинске аристократске породице. Учествовао је у многим ратовима и био је за заслуге одликован највишим орденима руским. Веде за њега, да је био у особитој милости код Цара Николаја II.

(† Д-р. Ђока Милосављевић.) Новосадски „Браник“ пише: Опет један од старе гарде народних бораца одужи последњи дуг природи и оде у хладни гроб! У Вршцу је преминуо у понедељак 7 сеп. д-р. Ђока Милосављевић, тамошњи адвокат а саврањен је сјутра дан у уторник, уз велико саучење тамошњег грађанства.

Д-р. Ђорђе Милосављевић играо је важну улогу у нашем народном животу, како на политичком, тако и на народно-црквеном пољу. Био је истрајан, одушевљен борац, који је свој дар и своју спрему ставио у службу народу. Био је вођа српске народне слободоумне странке у Вршцу и сваки народни покрет папао је у њему вјерног поддршача. У свима политичким акцијама нашег народа био је у првим редовима, а као угледна личност у Вршцу могао је користити народној ствари.

Био је кроз многе периоде посланик на народно-црквеном сабору, гдје се тако-

Јер сунца сјајају на висинама — мрази-облаги, под њима, у низинама постају, несталу.

У низинама, откуд вида није, ни догледа у сунце јарко, ни погледа у зрцало истине и правде, ни загледа у оград части и поштења... по тиморима тим пакленим коте се, гниде се: кукци бокци, пузавци гмизавци, млиставци клималци, лажовци халаљивци, грамзљивци клизавци, суклате смећењаци... слушајд зла и злоће, недоношчад опачине људске, папчад пакла и мрака — напасници, сотоњаци, изроди, измети нељуди...

по ритинама по каљугама — по калу том гамиже гад, којеу није броја ни ракама: праоблик аждаја и змија, гвоздензуба и јакрепа, кректуша, чегртала, вилетница, отровница, језичница, пакосница...

њих облијежу, на њих слијежу, њих милују врши гаврани, свраке, чавке, еје, вуге, пиљуге, љешинари, крагуји, јастреби, и ине црне тиге из невиди, грабљивце из мрака: кукњаре, мамњаре, лажаре, паралице, подвалице —

и збор зборе, и злот творе: гракћу, гачу, гронћу, крекећу, кенћу, штекћу,

ђер с успјехом истицао. Починући од 1869 године он је, с малим прекидањем, скоро увијек био на сабору, и одликовао се као врло добар говорник својим јасним погледом и зрелим мислима.

Вршачком Српству покојник бјеше кроз читав низ година душа. Био је и предсједник српске вршачке црквене општине. У тамошњој политичкој општини такав је увијек заступао интересе Српства и свог родног мјеста.

Д-р. Ђока Милосављевић родио се у Вршцу 1832 год. од оца Матеја и матере Катарине. Отац му бјеше занатом сапуница, но бавио се он и другим гранама привредним, од чега је лијепо имао стекао. Како се у покојнику још у дјетињству показао ванредан дар за науку, то га отац по окончаним основним школама у мјесту одведе у гимназију у Сегедин, гдје је исту свршио, а онда оде покојник у Беч и Грац, да слуша права. Постигавши у Грацу степен доктора права и положивши одвијетнички испит у Пешти, врати се у свој зачињај и настави се у Вршцу као практичан адвокат, гдје га пријатељи објеручке прихватише, тако да му је канцеларија у брзо на далеко чувена постала. Одмах за тим као млад адвокат ожени се он, те поживи са својом супругом врло задовољан брачан живот, из којег по удесу не доби од срца порода, а у томе зар има нечега, што је покојнику олакшавало, да је сав живот свој јавним пословима могао посветити.

Покојник је заслужио у пуној мјери поштовање и признање народно. Нека му је лака црна земља и вјечан му спомен у народу, кој је он љубио свим жаром свог родољубивог срца!

(Унапређење Србина у Русији.)

Генерал Дејан Суботић, син заслужног Србина и пјесника пок. дра Јована Суботића, досадашњи војени гувернер приморске области и атаман усуријске казанске војске, био је наменован за начелника Квантуноског полуострва и заповједником војске, што се на истом палазе, са сједиштем у Порт-Аруру. Кад се узме у обзир значај овог новостеченог руског полуострва у међународној политици, тек се онда може схватити част, коју је овај Србин постигао у братској нам Русији. Г. генерал Суботић пак тако је добар Србин, да држи једнога српског учитеља, који учи његову дјецу српскоме језику. Мати овога руског великодостојника гђа Суботушка сестра је заслужног српског умног борца дра Полит-Десанчића, којијема срдечно честитамо.

(Нови листови.) Савез Српских Земљорадничких Задруга издаваће од 1/13. Октобра о. г. лист

„ПРИВРЕДНИК“

који ће бити и званични орган његов

„Приредник“ има у првом свом дијелу да обухвати рад Савеза и све оно, што се односи на рад Земљорадничких Задруга и њихову организацију у нас и на страни, а у другоме дијелу доносиће упутства и поуке о привреди и народном газдовању.

Удружење треба да даје земљораднику моћи, а лист да му пружа знање и умјење, како ће он ту своју моћ употребити на што већу своју корист. А све то треба да води материјалном окрепљењу и умном унапређењу нашег народа.

Према томе ће бити програм „Приредника“ овај:

сичу, сикћу — — шмрчу смрдан-воду из каљуге: шарају, прскају, каљају, прљају по небјелих листових црне књиге, све, што је сјајно; све, што је угледно; све, што је свијетло и величајно; све, што је свето и честито..

Зла, да могу, купили би — по свих тргових, злурадих народу српском: зликоваца убијача части и поштења народног... И купили су.

Опачине, да могу, накосили би к'о чкала и трња по непелу-пољу злотвора имена српског... И накосили су.

Лажки, да могу, товари би понатоварили са смутљива, с лагалишта свега измста нељудског... И натоварили су:

да опадну, изопаче, облажу, подвале, оцрне, омразе, упрљају, укаљају, загаде, понизе, пониште: образ и поштење јуначко, глас и част великих људи.. у народу у свијету!

И тај се занат тражи, и тај се еспап скупо плаћа у вилајету опаку — од људи-нељуди.. откако је поникли Сотоње и зла и опачине, и лажки паралажи људске!

.....

1). Задругарство: Расписи управе и све, што се тиче Земљорадничких Задруга наших и туђих.

2). Све гране пољопривреде.

3). Шта у коме мјесецу ваља радити на пољу и на дому?

4). Трговина и занати.

5). Обавјештење за оне који купују и за оне, који продају пренаводе и другу робу.

6). Које треба рада а које раденика?

7). На питања одговори. У овој рубрици обавјештаћемо наше претплатнике о свему, што нас питати буду, тичало се то питања пољопривредних, политичке управе, правних, финансијске струке итд.

8). Разно.

Лист ће излазити у Загребу дваред мјесечно, а стајаће год. 4 круне (5 дин.). Претплатити се може свако на пол и четврт године.

Ми овај лист најтоплије препоручујемо нашим читаоцима.

— Г. Јанко Веселиновић, познати српски приповиједач, покрене у Биограду опет „Звијезду“, породични лист, који ће излазити трипут недељно, а цијена му је 1 круна мјесечно. Примили смо угледни број, који најбоље препоручује ово подухеће.

(Нове књиге.) Примили смо сједеће нове књиге:

Предневенче Читанница за већу и мању дјецу. Приредио Чика Змајова. Загреб, 1898. Издање и штампа Српске Штампарије.

Омиљени српски пјесник Змај Јовановић, наставивши се у Загребу, као што смо јавили, поново покрене „Невен“, дјечији лист, који је уређивао до прије осам година. Ова је књига изашла да јави дјепи да ће им се и „Невен“ брзо појавити.

Ми смо увјерени да ће родитељи похитати да своју дјецу набаве овај лист, ком први наш пјесник посвећује свој труд и своју бригу, као што ће га српска дјеца жељно дочекати.

Поговор Бијесноме Роланду са критичким погледима на технику српског стиха. Написао др Драгана Станојевић. Биоград, државна штампарија, 1899. Цијена?

Суштина овога „Поговора“ штампана је у последњој свесци „Вјеснога Роланда“, а овдје су мисли и погледи пишчеви више развијени и образложени. Нема сумње, ова ће књижница благотворно утицати на наше пјесништво, као што ће је сваки образовани Србин у сласт читати.

Рамазанске вечери. Приповијетке Бранислава Ђ. Нушића. 1. Издање и штампа прве српске штампарије Ристе Ј. Савића, Сарајево, 1898. Цијена 10 новчића.

Ми смо већ штампали позив на претплату ових приповиједака, које ће сачињавати прву књигу „Српско Забавно-поучно Библиотеке“, коју покреће поменути штампарија у Сарајеву. Ово је прва свеска те прве књиге пене, и ми смо је у сласт прочитали. Г. Нушићеве приповијетке одликују се природношћу и животом, који из њих дише. Пошто се у овој књижници развија једна слика из живота Срба Мухамеданаца, сасвијем наравно у њој има много турскијех ријечи, али је при дну сваке стране свака таква ријеч протумачена.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(О запањивању, љези и употреби волова.) У последњој сједници секције за за сточарство пољопривредног Друштва за

Па, тешко оном јунаку-мејунуку, што таку војску купи, што с таком ордом нагне у бој.. паклени на брата свог, у бој.. јадовни на народ свој;

што таксе слушади мрчи-шера наима, таке недошчади црне књиге печата — таку папчад држи и пушта и пујда; да кевка и кевће: на сунце јарко, на мјесец јасни, на звијезде сјајне; тог изрода змијом отровником за срце заједе брата свог, вађе да трује и срце и душу народа свог:

да раздружи — што се здружило; да растргне — што се сложило; да омрази — што се сљубило; да разбрати — што се збратило — —

да размакне два јарка сунца на небу српском..

да растави два бијела Орла — двије среће српске!

.....

А тешка је клетва народна!

Народ, судија безмитни — и недјелима суди по правди. Поколења потоња, и позна, примају суд без поговора, маздом казне с кољена на кољено.. кривце проклетнике.

краљевину Ческу, говорио је велепосједник Јиржи: „О запаћивању, нези и употреби волова“ — па из тог веома поучљивог говора видимо најглавније појединости, увјерени, да ће се у даним приликама и наши читаоци с тим поукама моћи користити.

Што се, прије свега, тиче запаћања или подизања волова из младости, то одмах у почетку пољопривредници понављају гријеше, што за волове одређену мушку теляд као неку пасторчад сматрају, па тако одма с њима мањижки и поступају. Као год што се јунице и млади бичићи добро хранити и његовати морају, тако исто и оне јунице хранити и његовати треба, које ћемо у своје вријеме шкопити и као добре, крепке волове употребити, јер и они треба да се у младости још оснаже, у костима добро развијају и, што не веле, „лијепу фигуру“ добију. При подизању снажних волова употребљена добра и кријепка храна, корисно се надокнађује исто тако и добро развијеним и снажним воловима, као и добро развијеним приплодним биковима; свако од њих на свој начин и у свом одређеном циљу.

Паметно, разборито одгајивање младе говеди, не може се ни у ком случају ни замислити без репе ил. кромпира, а ова ова усјева успјевају на свакој добро спремној земљи, која само није сувише влажна.

Јунице, који се отеле с јесени, треба напајати бар за три мјесеца скоро помуженим млијеком, да боље порасту, а послје три до четири мјесеца, треба им одпочети давати по мало овсене ил. јечмене јарме (прекрупе), ситно исечене и мекнама посуте репе и доброг сијена. Јунице, које не мислимо остављати и подизати за приплодне бикове, треба одмах послје неколико недјеља шкопити, јер ће онда добити много љепше и тање рогове и боље ће се у ширину развити.

Гдје има добрих и питавих, питомих пашњака, онде треба теоче с прољећа на пашу нестјеривати, али се за сваки случај препоручује, да се прије нестјеривања на пашу, као и кад с паше дођу, добрим сијеном прихране, а да се уз то и с мало јарме понуде. Прва је година за њих најоциљнија и најодеуднија. Ако се у првој години теочи добро и снажно изхране, да се добро развију, онда ако се у другој години у неколико у хранењу и погрјеши, неће се толико осјетити, неће штети на развиће телета упаливиста, лакше ће се погрешка исправити. А на против, ако буде теле у првој години хрђаво хранено и напуштено, онда, кад су кости иду повоју развића, кад се удара те мељ развоју цијелог тијела, — онда се таква грешка у доцнијим годинама у опште не да поправити.

За прихрану, кад на пашу иду, може се поставити ово правило: У јутру, прије паше, треба им дати $\frac{1}{2}$ килограма јечмене и овсене јарме (помијешано), $\frac{1}{4}$ килограма од једне, и, $\frac{1}{4}$ килограма од друге, а ако је могуће, и припојити их с једно 2—3 литра подом разблаженим млијеком; а у вече, кад се с паше врате, треба им дати само доброг сијена. Тако хрњени теочи иду прихрањени на још росну пашу, која им у том случају не може нахуити, а с вечера могу се још сити најести, ако се на пашу најели нијесу.

Кад је вријеме хладно и кишевито, онда треба на младу стоку мало припазити, и онда је најбоље, да се на пашу и не нестјерује, него да се у стаји задржи и храни. Гдје нема добрих паша, ондје је

у опште боље, да се теочи увијек у стаји хране; једномјерном храном, у коју се преко љета рачуна и дјетелина, зелена вика и т. д., добро се теочи развијају и напредују. У том случају треба онда теочи да имају и доста пространо тркалиште, гдје ће се изгирати, своје тијело опружити и своје мишиће ојачати моћи, што је за развиће тијела неопходно нужно. И преко зиме се треба постарати, да се млада говеда довољно исходају и изиграју, и за то их бар два пута на дан испуштати треба. То је особено преимукство планинске стоке, да своје мишиће тегли и јача, пењући се и тражећи храну узбрдице, док она стока у равници треба и мора то да учини играњем и јурењем; оно је прво природан, а ово друго вјештачки начин јачања свога тијела и спремање за свој будући позив, за јаче и постојаније тегљење.

За добро тјелесно развиће, и за јаче и постојаније тегљење, свакојако је потребно, да се вочићи и друге године исто тако снажном храном хране као и прве, јер је порастом тијела, пораста и тјелесна тежина, па је с тога потребна и обилна храна. Од јарме треба оброке повећати, треба по један килограм дневно давати, уз то по 8—10 килограма репе, мало сијена и добре сламе. На тај ће начин вочићи преко зиме добро напредовати, а идућег љета, кад на пашу пођу, врло ће се добро и повољно развијати. Ако буде папа добра, да стока не мора на њој гладовати, онда ће она снажна и развијена ступити у трећу годину, у којој ће с најбољим успјехом наступити нормално хранење.

Даље хранење и њега младих волова у трећој години, зависиће опет од тога, на шта ће се волови употребити, да ли за гојење, даљ за тегљење. Ако ће се употребити за гојење, онда треба с тим послом одма и одпочети, тако, да во од 2 $\frac{1}{2}$ —3 године буде готов, да буде „зreo“ за клање и да мјери 6—700 килограма.

Односно оних волова, који ће се задржати за радну стоку, дакле за тегљење, треба за храну поставити опште правило и давати им дневно по 1—1 $\frac{1}{2}$ килограм јарме, 10—12 килограма репе ил. кромпира, нешто сијена и добре сламе, тако, да се за тегљење одређени волови могу добро развијати, ширити, али да се не могу утовити — угојити. Да одгајимо и за већи низ година у снази држимо тегљеће волове, не смјемо их прије 2 $\frac{1}{2}$ —3 године упрезати, нити одма у почетку на тешке послове употребљавати.

Чим отпочнемо волове презати и за рад употребљавати, одма их морамо и боље хранити, јер они треба добром храном, не само да надокнађују потрошену снагу, него им треба довољна количина хране и зато, да се подигну парасту. Ако се овако млади волови буду ноле мало штедили, они ће се онда брзо развијати и правилно ће с дана на дан бити тежи и крупнији тако, да их у 4 и 5. години бити млиња видити, када ће се већ и за теже послове, као н. пр. за орање, неосјетно употребљавати моћи.

При избору младих волова за тегљење, нарочито за плужење, или другим ријечима, при „спаривању“, треба нарочито пазити да буду парови како у висини, тако и у јачини, у нарави, па, ако је могуће и у боји длаке једнаки. Оно, нећина, није тако лако све те особине спојити код појединих парова, али треба настојавати, да се то, у колико је више могуће постигне, јер лакше се терет вуче, боље, правилније плуг оре кад су

волови у свему подједнаки, него кад се јарам на једну страну надиже а на другу спушта, и кад једна страна волова тегли а друга попушта; онда и плуг при подједнакој снази теглеће стоке, што не веле — „преде.“

Во је у газдинству живинче од велике, неизмјерне користи; он се употребљује и за тегљење и за плужење, а кад за ове послове онемогне, метне се на јасла, по могућству ухрани и опет за добру цијену прода, док се од пнемоглог коња само кожа продати може. С тога је за слабијег домаћина кориснији во од коња, а у многим, нарочито планинским предјелима, једино се во за тегљење и употребити може, а осим тога, доброг је вола у свима приликама лакше подићи и одњеговати но доброг коња, јер је коњ по својој природи на свему много осјетљивији. Од треће године већ заслужује во својим радом поједену храну, док се коњ тек у четвртој години с успјехом за рад употребити може; раније употребљен, много раније, према волу, и изнемогне. Во до пете године све бољи бива, он се што не кажу, „у новац развија“, он у новац расти, а код коња је то противно.

Већа имања, не могу се без извјесног броја волова ни замислити; на њима се не би могло без волова рационално газдовати. Многи су то хтјели опорећи и трудили су се да докажу, да и веће имање без волова може напредовати, па како су им ти опити испали на њихову велику штету, то су поново увели волове у своја газдинства, и одмах им је васкресло напредак у цијелокупном, без волова опалом газдинству.

Што се, на посјетку самог начина презања и поткивања тиче, и у томе се за прошлих 20 година знатно напредовало. У многим крајевима је батаљена ралица, која је, нарочито за младе волове, права напаст, право убиство. Ралицом, „мрдацицом“, као што ју неки с правом називају, много се и старији волови кваре и упропашћују, потрзавањем с једне стране на другу; и шта онда да кажемо за младе, које треба на правилан рад обучавати? Док волови пред плугом таласају, дотле се у ралици под јармом муче и гњава! И при најдубљем орању плугом, лакше је воловима теглити, него ралицом, на којој је јарам непосредно на гредељу натакнут и којом се не „оре“, него само тамо амо „шепрља.“ А да ли је правилније да волови главом односно челом тегле, или крчачом, о томе постоје разна мишљења. Они, који неодобравају тегљење челом, веле, да при том волу није глава слободна, не може да се лиже, не може да се брани од мува и друге напасти и т. д., а они, који бране и одобравају тегљење челом веле, да су муве мања напаст, него најужљена, убијена и рањива крчача. А да во и боље и јаче теглити и вући може челом но крчачом, о томе нема сумње; то је и с научне и практичне стране доказано, а на такво тегљење може се и старији во лако научити.

Кад се волови и преко љета и преко зиме редовно за рад употребљују, кад по калдрми и шљунком насутим друмовима ил. морају, треба их подковати, у ком случају сваки чапоњак добије подковницу. Добри и добро одњеговани тегљећи и гојазни волови, у свако ће доба године наћи добрих купаца; у њих уложена храна и труд око подизања, увијек је домаћину готов и здрав новац у рукама.

из „Тежак.“
(Туберкулоза стоке шири се.) По статистичким подацима из Њемачке, тубер-

кулоза наше домаће стоке — а нарочито говеда и свиња — не опада, него све више маха заузима. Год. 1896 заклано је у Њемачкој у 307 јавних кланица свега 662.184 грла говеда, а од њих је било туберкулозно 80.453 или 12.7%, док је год. 1895 било туберкулозе у 10.09%, заклане стоке, год. 1894 у 8.9%, а год. 1893 само у 8%. За 4 године умножила се дакле, туберкулоза говеда у Њемачкој више него за трећину.

Од 2,630.891 комада свиња, који су г. 1896 заклани, нашло се њих 55.508 или 1.35% туберкулозних, а год. 1895 било их је само 0.68%. Према томе се број туберкулозних свиња за 1 годину готово удвојио.

Исти размјер постојао је и код телад. Год. 1896 заклано је у Њемачкој у јавним кланицама свега 977.500 телад, а од тога броја било их је туберкулозних 810 или 0.08% — док год. 1895 само 0.05%, а год. 1894 још мање — само 0.04%, дакле управо пола.

У јавним кланицама Баварске нашло се:

од 194.204 закл. говеди 9754 или 5% тубер.
„ 634.187 „ свиња 1194 „ 0.19 „
„ 380.715 „ телад 91 „ 0.20 „

Како стојимо ми у томе питању, још се не зна. До скоро се мислило, да код нас и нема туберкулозе на стоци — а најновија истраживања показаше, да то не стоји. Ми смо имали прилике да видимо, гдје др. Н. Ковачевић војени љекар, одбија туберкулозу говедину за војнички стан намијењену.

(Лијечење грожњем.) У моди је лијечење разним водама. Имате костобољу, болу ли вас груди, патите ли од хрђавог стомака, — брже по љекара и тражите савјет: у коју бању треба да идете!

Некада, а то је вјероватно тада, када воде још не спасаваху као данас, чоњек се користао особинама разних биљака. И тада лијечење грожњем бјеше практиковано. Планије и Галијен спомињу исто.

Лијечење грожњем не само да је оправдано, с тога што је увјек имало успјеха, но је шта више, једно од изванредних средстава противу безкрвности (анемије), слабог варења (диспепсије), грчева у стомаку, хрђавог апетита, болести у стомаку, затвора и извјесних болести које.

У Монтреу, у Швајцарској, у Мерану, у Тиролекој; по виноградима на обалама Рајне; у Dürkheim-у у Баварској; итд., постоје нарочити заводи, које многобројни свијет посјећује сваке године за вријеме бербе.

Лијечење грожњем почиње одма, чим грожђе сазри. Исто траје три до шест недјеља. Количина грожђа, које се утроши, варира од 1—2 килограма на дан, које треба јести у неколико оброка, а између сваког оброка треба проходити. Почине се са $\frac{1}{2}$ или 1 килограм на дан, па се поступно повишава сваког дана.

Кожицу и сјеме не треба гутати.

Грожђе дјелује: као хранљива материја; као утољавајући или надражујући лијек; као средство за чишћење; својим алкалијама умањује пластичитет крви,*) која постаје течнија; а разним минералним елементима, сулфатима, хлоридима, фосфатима, који замјењују минералне воде.

Грожђе треба да је сјејске и опрано. Ако се хоће да употребн као лијек на чишћење или мокрење, онда је боље узети бијело грожђе, које није сувише слатко, водено је и није одвише зрело.

*) Згуснутост крви, имајући особину да служи као храна у препроизвођењу ткива.

И клетва народна расте у горостас: проклетиња народна на главу пада и потомству — сустиже и колено девето. И што даље унапријед, све страшније грми... од уста до уста; све црње пише из књиге у књигу, у вјекове позне.

И тешко оном — на кога падне народна клетва, стигне проклетиња народна и његову накомјену.. боље, да се ни родио није!

А дивна је слава у народу свом, и хвала — од народа свог!

Народ, судија безмитни, — дјела честита и славна, и велика и напредна арханђелски мјери на мјерилах; цијеном нелажном цијени; ни по лицу ни по срцу, већ по души, по истини, по правди. Нараштаји потоњи, и позни, примају без поговора мјеру-вјеру, цијену-оцјену; предају у аманет један другоме, по реду и аману.

И слава великих људи у народу.. у висине диже се к'о тамјан-мири; благосиљање и захвала пуне уста у сласт и кољену деветом. И што више у вис, све јасније звони

клич и поклич народни од уста до уста; све љепше пише из књиге у књигу, у вјекове потоње — док је год народа и помена му на свијету!

И благо тому, кога прати овог свијета, свега вијека му, за поштена рада за народ — и након смрти онога свијета: *хвала и слава народа..* имао се рашта и родити!

Иснеже витеже —
сив-соколе бијели Орле —
љубимце народа српског —
и свесловенског —
високо-ли сјајеш народу свом
небом српским; широко-ли шириш
крила.. у сва четир краја крста
Косовског:

у вис дижеш, у шир вијеш
крсташ-барјак Бошка Југовића; на
вис вазносиш, на видик износиш
ковчег заједна српског — аманет цар-
Душана и Лазара, Иван-бега и Да-
нила, Кара-Ђорђа и Милоша.

И стара срећа српска прати Те
узастанове. И жарка љубав српска,
свенародна, соколи те на сваком по-
ласку на дјела витешка и славна.

на сваком путу, труду и подвигу народном.

И народна свијест свети Те —
брани Те вазда од неертника, напас-
ника, са ма које стране.

Огњем и срцбom освети Те на-
род, ено, земљом Херцеговом; ено,
Босном „поносном“; ево, Војводином
са'рањеном...

Огњем и крвљу, сваг час спре-
мни Црногорци, соколи Твоји: на
освету Тебе и имена Ти свијетлог у
Српству, и свем свијету честитом!

Па, ипак.. па, ипак — —
Ко се чува — њега и Бог чува.

Па, позор, кнеже витеже! Позор-
де, крила и окриље кнежево.. од
јаука-нгочека, од напасти невидовне!*)

Да се пишу књиге од захвале, и
на попис узме поименце: ко Ти
Хвала — вели, Слава — кличе: ни
једно име српско честито не би пре-
текло, да не би у тој књизи писало:

*) Прочитајте у бр. 103 „Србобра-
на“, ове године, оно на 2 страни 5 ступцу
оздоле, и на 3 страни 1 ступцу озгоре.

на *тисуће тисућа* Срба захвалника
и славника... из свих крајена срп-
ских — из Сриства свеколиког!

И то би биле наше *књиге испо-
вијести* протопоп-Недјељку; и би биле
наше *књиге царскине* краљенићу
Марку, кад устане и појаше Шарца
опамо, онамо, за брда она, да види
Призрен, својега цара разорен двор..

да он каже: *на ком крсту, на
коме ли царство!*

И помоз, Боже, свијетлом кнезу и
витезу; и велика славо Божја, сваком
брату и јунаку — и стара, лијена
срећо српска, свему збору у народу!

Украј Фрушке Горе. Дне св. Симона (краљ-
Стевана Првовјенчаног.)

Уочи рођен-дана кнеза Николе I. 1898.

Александар Сандић.

На против, ако се хоће да употреби против малокрвности, треба узети црно грожђе, које садржи гвожђане соли, па према томе кријепи, појачава и загријева тијело.

(Прострјел у Њемачкој год. 1896.) Године 1896 обољело је у Њемачкој од прострјела свега 4422 грла разне стоке. Од тога броја пада највише — 3709 — на говада. Од 100 обољелих грла угинуло 99 а само 1 оздравило.

Узрок ширењу те болести међу домаћом стоком бјеше у неким извјесним крајевима и прерада сирових кожа, па онда сточна криза, која се увозила са стране, и најпосле слабо или рђаво изведена дезинфекција оних стаја и мјеста гдје су се приликом случаја прострјели појавили — али све се јављало као веома риједак случај. Прави и главни узрок ширењу прострјела био је у Њемачкој и ове године онај исти, који и прије: — т. ј. нехат и несавјесност при уповавању заражених лешина. Махом се јављала та болест у већој мјери ондје, гдје су сељаци угинулу марву противно санитарским наредбама несмотрено преносили и плитко закопавали. У опште се може рећи да је највише прострјела било ондје, гдје су људи тјерали своју марву на пашу, или је хранили храном са оних, гдје су прострелом окужене лешине закопавали.

Год. 1896 било је доста и случајева прострела на људима — махом непосредно од саме стоке или њених лешева. Свега се сазнало за 82 случаја, а од тих случајева било је свега 15, који су смрћу свршили. Највише се људи прострјелом окужило приликама, кад су већ обољели и заражену стоку клали, дерали и удили — било из незнања, било хотимиче и кришом.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Каква казна чека убицу Лукенија.) Новине непремано пишу о томе, како ће Лукени бити осуђен за свој кривични злочин, извршен над краљиним Јелисаветом. У самој Швајцарској дијеле се мишљења, и једни мисле, да ће се Лукенију судити у Женеви, гдје је извршено убиство, а други су мишљења, да он подлежи савезном суду. Како Лукени није Швајцарац, појавило се и треће мишљење, које излази на то, да Аустрија може од Швајцарске тражити, да њој преда убицу. У овом последњем случају, ако Швајцарска пристане на издавање, Лукенија чека смртна казна. Али ако му Швајцарска за тај грозни злочин суди, чега га ужасна судба. Лукени ће бити наиме осуђен на вјечиту робију; и то на „*perpetuum*“ То је страшна казна. Изабе за такве зликовце налазе се дубоко у земљи, куда не продире сунчев зрак (површина земље налази се од њих у висини, равној једној трокутници) и гдје је ваздух ужасно кужан. Погледати им се не даје; они спавају на земљи и остају у мраку до саме смрти. Само једанпут у недељу дана дозвољава им се, да изађу један сахат на тамничко двориште.

(Нанина имовина.) Ни један римски папа није добијао тако много поклона, као што је до данас добио садашњи папа Лав XIII. Сви ти поклони, остаће после његове смрти у једном нарочитом музеју. Папа Лав добио је као поклон: 28 митра (тијара) окићене драгим камењем, 319 кретава разне величине, од сувога злата и окићених драгим камењем, 1200 чапа од злата и сребра, 80 прстенова, међу којима је један прстен поклон од султана и који вреди 125.000 рубаља, а један од Крнгера, предједника трансваалске републике, алмас дијаманат, у вредности од 5 милиона рубаља, даље 16 ствари окићених дајамантима, 384 цутира од злата и сребра, 7 златних и 7 сребрних статуа, и још око 1000 разних предмета скупотице вредности и вјештачке израде. Вриједност свију тих поклона износи у најмању руку 50 милиона динара. Приватна имовина папина у разним банкама не ће бити мања од оне, коју је оставио папа Пије IX, — скромна сума од 40 милиона динара у злату.

(Православље у Русији.) Према извјештају оберпрокурора руског св. синода, у Русији су поводом ступања на престо Николе II и његовога брака подигли 6 цркава, 9 капела, 4 црквене зграде, 7 иконостасова, 260 икона, 47 риза (сребрних и златних) на иконе, 42 крста за часну трпезу и за изношење, 6 звона, 86 застав црквених, 46 кандила, 16 плаштаница, 11 гробница за плаштанице, 14 кадионица, 13 парохиских школа и 12 школских здања.

Ради спомена цара Александра III св. синод је ријешио, да се у Петрограду подигне црква и уз њу двораредна парохиска школа, као и да се скупи фонд, из кога би се давала потпора ђацима у парохиским школама.

За владања Александра III заведено је у Русији 24 нових архијерејских катедрара, тако да је крајем 1894 г. било 64 епархије са 37 викаријата. Кад је

Александар III сјао на престо, било је у Русији 631 манастир (од којих 183 женска); при крају његове владавине било је 774 манастира, од којих 252 женска, у којима је било калуђера 7590, калуђерица 8350, послушника (ђака) 6700, послушница 22.000. За владања Александра III саграђено је 6000 цркава. Што се тиче свештенослужитеља, њихов је број порастао за 13 година са 9150, те их сад има 56.900, а причетника има преко 44.400. Библиотека је при црквама порасла са 6020, те их сад има 22.270; болница поред цркава и манастира порасла је са 67, те их сад има 116 на 2110 лица.

У спомен на чудно спасење царске породице саграђено је у Русији до 1896. године 126 храмова, 352 капеле, 17 звонара, 30 црквених ограда, 116 иконостасова, 2873 њивота за иконе, 54 ризе на иконе, даровано је 152 крста на часне трпезе и за изношење, 434 барјака, 324 кандила, 45 плаштаница, 24 гробнице за плаштанице, 17 кадионица, 685 звона, подигнуто је 107 парохиских школа, 81 школско здање, 12 домова за болне, 3 склоништа и основано је неколико друштава умјерености.

У руској православној цркви било је 1894 г. 75.659.700 душа. За владања Александра III прирасло је природним множењем 11.327.930 православних душа и 234.030 душа од оних, који су примљени у православље из других вјера.

(Старост биља.) Шумарска посматрања су показала, да велики дио наших јевропских дрва опстане стотинама година, а осим тога, да достижу и старост од неколико хиљада година. Тачна научна испитивања приписују сљедећим врстама дрва ову старост: бор 500, а највише 700, год. сребрна јела 425, тиса (*Pinus Larix*) 275, буква 245, јасика (јасведа) 210, бреза 200, јасен 170, јововина 145, а бријест 130 год. Срце у храста почиње од 300 година да труне. Али у Јужној Америци у Калаверасу посјељени су једну *Washingtonia gigantea* (врсту једну црногорине која се сада много гаји у нашим вртницама, парковима, и т. д.) код којих је доказана баснословна старост од 3.000. година; била је 118 мет. висока и имала је при земљи 10 метара у пречнику.

У Аркадији у Грчкој стоји још данас једна платана, за коју су дуго држали, да је она иста, о којој је Паузаније у II. столјењу говорио. За једног још жиног кнаписца у Павији тврде, да је био савременик Јулија Цезара, а један храст у Инглеској био је године 1822, у старости од 600 год. још тако снажан, да вјероватно још данас живи. Опште је позната чувена дивља ружа у Хилдсехајму у Хановерској, најстарија ружа на свијету. Карло Велики каже, посадио је прије више од 1.100 година за спомен на примљено посланство од калифа Харуна-Ал-Рашида, а 818. године, дао је његов син Лудвиг Смирени саградити капелу, које је олтар дошао баш под коријеном руже. Стабло тог оца свију ружа има 16. сантиметара у пречнику и високо је 8 и по метара. Гране су му узрасле дуж зида од капеле и покривају на њему 11 квадратних метара површине и што је још чудноватије, та историјска ружа производи још и данас сваке године мноштво цвијетова.

У Холандској провинцији Лимбургу кажу за једну липу, која има 6 метара у обиму, да су је посадили римски војници. Иста је, ма да је у последње вријеме страдала и од буре и од ватре, још врло снажно дрво и да је хладину једној великој површини. У Инглеској знају да постоји једно кестеново дрво још из 1135 године и један храст из године 1250; дознали су то из мапа из тадањег времена, на којима су та два дрвета била нацртана, јер је прије био обичај, да се међе имања означава дрвима.

(Јеврејска варош у Русији.) Запамљиво је једно писмо из Смоленска у петроградском „Новом Времену“. Пишу, да је за последњих 15 до 20 година Смоленск добио други вид, па је од чисто руске вароши постао јеврејском вароши. Фирме на радњама већином су јеврејске, свуда јеврејска лица. Изгледа, као да су главни становници јевреји. Чује се руски говор, али са јеврејским акцентом. Јевреји у Смоленску држе сву трговину, у њих су главни капитал, њихове су тамошње три банке, које се зову: „Смоленски банкарски контор“. Осим тога има тамо одјељење међународне банке, у коме су сами Јевреји. У Смоленску има само пет великих трговина, којима су на челу Руси. Нема никакве мање или веће куповине или продаје без учешћа Јевреја. Чим си дошао у Смоленск и ушао у гостионицу, сво ти се кроз отшкринута врата помаља јеврејска прилика и љубазно ти нуди услуге своје. Ти га отјераш, он опет дође. Не можеш их се отрести. Смоленски јевреји по спољашњости измијенили се, али физиономија му је остала и јеврејска душа остала му је.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

ПРИЗ, 20 септ. — Шпанско-америчка комисија за мир данас се састала и закључила је да чувају апсолутну тајну. — Госпођа Карно, удовица бившег пресједника, умрла је.

ПРИЗ, 22 септембра. — Комисија за мир држала је другу сједницу, у којој се отворила опћа расправа о протоколу мира.

ЈАТА, 22 септембра. — Цар је кренуо пут Копенагена да присуствује погребу данске Краљице.

БЕЧ, 23 септембра. — Цар је примио оставку министра трговине Бернрајтера.

БЕЧ, 24 септембра. — Листови доносе једногласно да је Цар наименовао барона Дипаули за министра трговине. Ова вијест није још званично потврђена.

ПРИЗ, 24 септембра. — Полиција је протјерала посљедњијех дана 50 иностранијех анархиста.

БЕЧ, 25 септембра. — Дипаули је наименован за министра трговине.

КРИТСКО ПИТАЊЕ.

КАНЕА, 20 септембра. — Адмирал су позвали турског гувернера да одузме оружје, што је влада раздијелила становништву у почетку г. 1888.

ЦАРИГРАД, 21 септембра. — У ноти што ће четири велесиле предати Порти, тражи се да Султан опозове војску с Крита, јамчећи му суверенитет и обезбјеђење мухамеда-наца. У противном случају велесиле ће предузети одлучне мјере.

ЛОНДОН, 21 септембра. — „Рајтер“ доноси из Рима, да измјена мисли односно мјера заједничкијех за удаљити турску војску с Крита настала се.

КАНЕА, 21 септембра. — На позив адмирала односно разоружавања гувернер је одговорио, да становништво говори, да је оружје било одузето г. 1897.

БЕЧ, 23 септембра. — „Кор. Пол.“ доноси из Петрограда, да је руски Цар, прије поласка из Ливадије, издао наредбу министарству иностранијех дјела, да овласти руског посланика у Цариграду, да потпише ултиматум, што ће четири велесиле предати Порти. Ултиматум ће се одма предати Тевфик-наши.

ЦАРИГРАД, 24 септембра. — Колективна нота односно Крита јутрос је предана Порти преко драгомана дотичнијех посланстава.

РИМ, 24 септембра. — Агенција „Стефани“ доноси из Цариграда, да предана нота Порти тражи, да се повуче турска војска с Крита кроз мјесец дана.

КАНЕА, 25 септембра. — Адмирал руски, француски и италијански тражили су појачања од дотичнијех влада. Француска ће послати тражено појачање не очекивајући одговор Султанов на ноту, што су предале четири велесиле. Инглеска неће више шиљати војске, пошто већ има на Криту довољно сила.

ЦАРИГРАД, 26 септембра. — Нота што су четири велесиле предале Порти, даје рока осам дана за одговор.

О Г Л А С.

Обрад Кецојевић из Пиве, отишао је године 1893 у Србију, одакле је доцније прешао у Бугарску. Будући да његова својта не зна где се исти налази, то се умољаје сваки онај који би што о поменутом Обраду знавао да би доставио

К. Ц. МИН. ИНОСТР. ДЈЕЛА.

Шћепан (Стево) Ивков Луковац из Горње Мораче има 16 година отишао је у Србију, одакле је прешао у Бугарску а отаџен у Русију. До назад осам година јављао се својима из Одесе, али од 1890 године никаква гласа о себи давао није. На молбу његовог оца умољаје се сваки онај који би штогод о поменутом Шћепану (Стеву) знавао да би извјестио

Министарство Иностр. Дјела.

О Б Ј А В А.

Возна пошта полази сваки дан од Цетиња за Котор у подне — осим: *сриједи* кога дана полази у 8 сати у јутро и стиже у Котор у 2 сата по подне, има везе са брзовозним паробродом Унгар.-Хрв. Друштва који полази исти дан у 3 сата по подне из Котора за Ријеку (Фјуме) и осим *ишак* ког дана полази у 10 сати прије подне и стиже у Котор у 4 сата по подне, има везе са брзовозним паробродом Лојидовог Друштва, који полази исти дан у 6 сати по подне из Котора за Трст.

Из Котора за Цетиње возна пошта полази сваког дана у 5 сати у јутро и стиже на Цетиње у 11 сати прије подне.

Из Цетиња за Подгорицу полази сваки дан у 12 сати на подне и стиже у Подгорицу у 6 сати по подне.

Из Подгорице за Цетиње полази сваки дан у 5 сати у јутро и стиже на Цетиње у 11 сати прије подне.

Из Подгорице за Никшић полази сваки дан у 5 сати у јутро и стиже у Никшић у 11 сати пр. под.

Из Никшића за Подгорицу полази сваки дан у 12 сати на подне, стиже у Подгорицу 6 сати по подне.

С Пристана за Бар полази сваки други дан (почевши на 1 септембра ов. год.) у 6 сати прије подне, долази у Бар у 6^{3/4}, полази из Бара за Вир у исте дане у 7 сати прије подне, долази на Вир у 12 сати на подне.

С Вира за Бар полази сваки други дан (почевши на 1 септембра ов. год.) у 6 сати прије подна, долази у Бар у 11 сати, а полази за Пристан у исте дане у 11^{1/4} сата прије подне, долази на Пристан у 12 сати на подне.

Цетиње, 31 августа 1898.

У п р а в а
Књ. Цр. Пошта и Телеграфа.

О Б Ј А В А.

Пошто су досадањи подузимачи, који су издавали хљеб за стојећу војску, драговољно одступили законитим путем од дотичног уговора; то се са овим позива сваки онај, који би желио понуде чинити на даље издавање хљеба војсци, да се у неђељу 4 идућег мјесеца октобра, пријави у Војни стан у Подгорици, гдје ће се ишканат држати и дати понудиоцу најниже цијене, под истим условима, под којим су га досадањи подузимачи издавали.

Команда стојеће војске.

2000 Фор. може зарадити годишње сваки, ко се прими отправљања нашијех послова (без стручнога знања.)

Понуде под „W. A.“ 2869 прима Rudolf Mosse — Wien.